

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ/ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
(Σιγαλού Σωτηρία, LSE MSc in Law & Accounting)

Λονδίνο, 26 Μαΐου 2004

Εισαγωγικά

Η καθημερινή ενημέρωση για την επιχειρηματική πορεία στην Ελλάδα, καθιστά φανερό το γεγονός ότι ο μικρός επιχειρηματίας και η μικρή επιχείρηση (οποιαδήποτε μορφή κι αν αυτή παίρνει) έχουν τον πρώτο λόγο στην επιχειρηματική δράση. Δίνονται κίνητρα σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις αγροτουρισμού και προωθούνται πρωτοβουλίες προώθησης του μικροεπιχειρηματία. Επιπλέον, πρόσφατες ειδήσεις κάνουν λόγο για διασφάλιση των αγροτικών επιδοτήσεων έως και το 2013, προκειμένου για την τόνωση της παραδοσιακής ελληνικής οικονομίας.

Παρά τούτο όμως, τα καθημερινά δημοσιεύματα στον Διεθνή αλλά και εγχώριο τύπο απασχολούνται ως επί το πλείστον με την οικονομική πορεία των μεγάλων, εισηγμένων στο Χρηματιστήριο (ή σε Χρηματιστήρια του εξωτερικού) εταιρειών. Και στη χώρα μας, παρά της ισχυρή επικράτηση των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον επιχειρηματικό τομέα, οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν, τον τελευταίο καιρό, τον πρώτο λόγο.

Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και πεδίο εφαρμογής

Αιτία: Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. **1606/2002** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων. Σύμφωνα με τον κανονισμό, σε υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ από την 1^η Ιανουαρίου 2005 θα υπάγονται όλες οι εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά της ΕΕ επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα και ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Σκοπός: Η βελτίωση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζουν οι εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά της ΕΕ επιχειρήσεις προκειμένου να διευκολυνθεί η αξιολόγησή τους σε μια ολοκληρωμένη χρηματιστηριακή αγορά.

Στις αρχές του 2004, ψηφίστηκε στη χώρα μας ο Νόμος 3229/04 με τον οποίο επικυρώθηκε το αντικείμενο του κανονισμού που προτάθηκε στις 13/2/2001 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να ισχύσουν δηλαδή στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ή καλύτερα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης) από 1/1/2005. Αυτό είναι πάνω κάτω γνωστό εδώ και αρκετό καιρό, όχι όμως και οι προεκτάσεις και επιπτώσεις μιας τέτοιας μεταρρύθμισης στον επιχειρηματικό κόσμο της Ελλάδας, ο οποίος κυριαρχείται ως επί το πλείστον από μικρές και μικρομεσαίες (οικογενειακές ή συγγενικές αν θέλετε) επιχειρήσεις.

Διάβάζοντας πρόσφατα, την 9^η Απριλίου 2004, στην Καθημερινή, άρθρο του κ. Αλέκου Παπαδόπουλου, οικονομικού και διοικητικού διευθυντή της Hellas On Line A.E., συνειδητοποίησα την σοβαρότητα της αλλαγής με την εφαρμογή των ΔΛΠ: «Σε κάθε περίπτωση, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα εισέρχονται πλήρως στην οικονομική ζωή της χώρας», επισημαίνει ο κ. Παπαδόπουλος.

Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και ΜΜΕ στην Ελλάδα

Τα νεο-εισελθέντα ΔΛΠ θα επηρεάσουν εκτός από τις μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αλλά και σε ξένες χρηματαγορές, και τον "κόσμο" των μικρών επιχειρήσεων. Μπορεί να

φαντάζουν οικονομικά ασήμαντες και ολιγομελείς, ως μεμονωμένες μονάδες επιχειρηματικότητας, όμως στο σύνολό τους οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία στη συνολική απασχόληση και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Ιδιαίτερα δε σε μια περιφερειακή οικονομία της Ε.Ε., όπως είναι η ελληνική, οι οικονομικές επιδόσεις και οι δυναμικές ανάπτυξης των ΠΜΕ και ΜΜΕ έχουν και θα έχουν αντίκτυπο στη μακροχρόνια μεγέθυνση της χώρας. Επιπλέον, η κυριαρχία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε πολλούς -κυρίως του τεχνολογικού τώρα τελευταία- κλάδους της ελληνικής αλλά και ευρωπαϊκής οικονομίας, κάνει ιδιαίτερα σκόπιμη τη στήριξη και διεύρυνση των συνθηκών ενίσχυσης της ανταγωνιστικής τους ικανότητας στο νέο περιβάλλον που η πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης διαμορφώνει. Μέσα στα νέα, πιο ομοιογενή πλαίσια ανταγωνιστικότητας που διαμορφώνονται στον Ευρωπαϊκό χώρο με τα Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης θα χρειαστούν αλλαγές και απλοποιήσεις, ένα πιο συμφέρον, τελικά, θεσμικό πλαίσιο Λογιστικής-Ελεγκτικής, Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης καλύτερα, για τις μικρές και μικρομεσαίες Ελληνικές εταιρείες. Η Ελλάδα, ως ιδιαίτερα ενισχυμένη στο χώρο περιφερειακή οικονομία, θα χρειαστεί να φροντίσει για τις μικρές, αλλά πολύ σημαντικές οικονομικές μονάδες καινοτομίας της.

Προκλήσεις

- **Ανταγωνιστικότητα**

Η πρώτη μορφή πρόκλησης, λοιπόν, που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αυτή της ανταγωνιστικότητας. Σκοπός είναι, μέσω της υιοθέτησης των ΔΛΠ, να εξασφαλισθεί η υψηλής ποιότητας χρηματοοικονομική πληροφόρηση κι έτσι να προαχθεί η διαφάνεια και η εύρυθμη, αποτελεσματική, ομαλή και αποδοτική λειτουργία της κεφαλαιαγοράς. Η καταχώρηση των περιουσιακών στοιχείων αλλά και υποχρεώσεων καθώς επίσης η γνωστοποίηση των ταμειακών ροών των εταιρειών, κατά τρόπο ενιαίο, βασισμένο σε χρηματοοικονομικές/λογιστικές μεθόδους διεθνούς αναγνώρισης και παραδοχής, θα υποβοηθήσει τις Ελληνικές εταιρείες να ανταγωνίζονται σε ισότιμη βάση για την εξεύρεση χρηματοοικονομικών πόρων, τόσο στις κοινοτικές όσο και στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. *Γενικότερα, η αξιοπιστία των ελληνικών εταιρειών θα τονωθεί έναντι των επενδυτών, αλλά και προμηθευτών, πελατών και δανειστών τους στις συναλλαγές μεταξύ τους.*

Οι εισηγμένες εταιρείες έχουν το προνόμιο να προχωρούν σε ολοένα και περισσότερες και συμφέρουσες για την ανάπτυξή τους εξαγορές και συγχωνεύσεις είτε με άλλες εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο είτε με ξένες εταιρείες και να επωφεληθούν των συνεργιών που θα προκύψουν. Ο λόγος οφείλεται στο γεγονός ότι η πρόσβαση στην οικονομική κατάσταση των εισηγμένων εταιρειών θα γίνει ακόμα ευκολότερη και σε συνδυασμό με τη διαφάνεια στις συναλλαγές, θα δώσει τη δυνατότητα σε αυτούς που υποβάλλουν την προσφορά να προβούν σε πιο ακριβείς αξιολογήσεις των δυνατοτήτων που απορρέουν από μια τέτοια κίνηση.

Συνεπώς, μια τέτοια αλλαγή, που επηρεάζει άμεσα τα δεδομένα ανταγωνιστικότητας, είναι όχι μόνο ευκτέα αλλά και επιβεβλημένη προκειμένου και οι μικρές εταιρείες να έχουν βάσιμες προοπτικές επιβίωσης και μεγέθυνσης. Κι επειδή τα ΔΛΠ συνθέτουν σώμα κανόνων που συνεχώς διαφοροποιείται και προσαρμόζεται στις μεταλλασσόμενες συνθήκες του οικονομικού περιβάλλοντος, καλό θα είναι να ξεκινήσουμε από τώρα, στη χώρα μας (αν όχι σε ευρωπαϊκό επίπεδο), με ένα απλοποιημένο και εύχρηστο σχέδιο «Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης για Μικρές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις» που θα «παρακολουθεί» τις εξελίξεις στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

- **Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση-Φορολογία ~Αναντιστοιχίες**

Γίνεται αντιληπτό στο χώρο των επιχειρήσεων ότι το θέμα της εφαρμογής των ΔΛΠ δεν είναι μόνο λογιστικό αλλά και αλλαγής στην νοοτροπία πληροφόρησης/δημοσιότητας όγκου στοιχείων. Μέχρι πρόσφατα ο ελληνικός επιχειρηματικός κόσμος ήταν εξοικειωμένος με το Ν. 2190/1920 (Βασικό νομικό πλαίσιο), το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Κλαδικά Λογιστικά Πρότυπα (Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρείες, Ο.Τ.Α., ΝΠΔΔ κλπ) και τον -έστω περίπλοκο- Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για την απόδοση

των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών. Με την εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων επιχειρείται, για λόγους εναρμόνισης και απλοποίησης, η διευκόλυνση της συντάσσουσας τις οικονομικές καταστάσεις επιχείρησης στην απεικόνιση της (όσο είναι πρακτικά εφικτό) πραγματικής χρηματοοικονομικής κατάστασης και των οικονομικών επιδόσεών της.

Οι ισχύουσες διατάξεις του Ν. 2190/1920, του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και των αντίστοιχων κλαδικών σε πολλά σημεία διαφέρουν ουσιωδώς από τους κανόνες αποτίμησης και απεικόνισης των οικονομικών δεδομένων, που εμπεριέχονται στα ΔΛΠ. Πιο συγκεκριμένα ακόμα, υπάρχουν αντιφάσεις μεταξύ των υφιστάμενων διατάξεων του 2190 και των ΔΛΠ (κυρίως ως προς τους κανόνες αποτίμησης) και συνεπακόλουθες ασάφειες κυρίως ως προς τα λογιστικά μεγέθη που λαμβάνονται υπ' όψιν για σκοπούς άλλων κανόνων του 2190, όπως π.χ. του προσδιορισμού των διανεμητέων κερδών, της επιμέτρησης των απολεσθέντων κεφαλαίων κλπ..

Κι ένα απλό παράδειγμα: Το νέο καθεστώς που θα επιβληθεί με την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων θα επηρεάσει τη διαδικασία εξακρίβωσης της αξίας των εταιρικών εισφορών κατά τη σύσταση της εταιρείας αλλά και κατά την τυχόν αύξηση κεφαλαίου. Το θεσμικό πλαίσιο μεθόδων αποτίμησης των παγίων περιουσιακών στοιχείων (αλλά και της επανεκτίμησης αυτών, όπως θα απαιτείται πλέον εκ του Νόμου, σύμφωνα με τις τρέχουσες, οικονομικά ρεαλιστικές αξίες [fair values]), θα αποκτήσει διαφορετικό περιεχόμενο για τις εισηγμένες εταιρείες από ότι για τις υπόλοιπες. Οι ελληνικές επιχειρήσεις στο σύνολό τους θα βρεθούν αντιμέτωπες με ένα *θεσμικό σχίσμα* ανάμεσα στο σύνολο των ΔΛΠ και των Διερμηνειών τους από τη μία και την εθνική νομοθεσία του Ν. 2190/20 από την άλλη.

Η φράση «θεσμικό σχίσμα» φαντάζει υπερβολική, αλλά θα αποδειχθεί ότι τελικά δεν είναι, όταν τα ΔΛΠ θα αποτελέσουν κοινή πρακτική στην απόδοση των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών. Το παραπάνω σχίσμα ίσως διαφανεί όταν η φορολογική-νομική προσέγγιση των οικονομικών αποτελεσμάτων αρχίσει εν καιρώ να διαφοροποιείται ανάμεσα σε εισηγμένες/μεγάλες από τη μια και μικρές εταιρείες από την άλλη. Υποτίθεται ότι τα φορολογητέα κέρδη ή ζημιές της εταιρείας δεν επηρεάζονται από την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Μάλιστα το άρθρο 140 του νέου Νόμου 3224/2004 που πρόσφατα προστέθηκε στον Ν.2190 έρχεται να «συμβιβάσει αφενός τη συνταγματική επιταγή της ίσης μεταχείρισης όλων των φορολογουμένων και αφετέρου το γεγονός ότι η μη καθιέρωση των ΔΛΠ ως υποχρεωτικών κανόνων σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων όλων, γενικά, των επιχειρήσεων (πράγμα που κρίνεται ως πρακτικά ανέφικτο) *αναπόφευκτα θα οδηγήσει στη διαφοροποίηση του λογιστικού αποτελέσματος (κέρδους ή ζημιάς), ανάλογα με τους ακολουθούμενους κανόνες αποτίμησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της κάθε επιχείρησης*», όπως αναγνωρίζει και το ίδιο το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Αν, επομένως κριθεί αναγκαία η έστω και σταδιακή προσαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας στην κατά τα ΔΛΠ απεικόνιση, αυτή η προσαρμογή θα πρέπει να αφορά και στις ΜΜΕ. Αν με την εφαρμογή των ΔΛΠ (και του άρθρου 140 του Ν.3229/2004) καθιερωθούν εύχρηστοι μηχανισμοί απεικόνισης των διαφορών λογιστικού αποτελέσματος (κέρδους ή ζημιάς), ώστε αυτές οι διαφορές να παρακολουθούνται με ευκολία τόσο από την ίδια την επιχείρηση όσο και από τα φορολογικά όργανα, αυτοί οι μηχανισμοί θα χρειαστεί να ισχύουν και για τις ΜΜΕ. Κι αυτό γιατί έτσι, εκτός από τους λόγους χρησιμότητας, τονίζονται και τονώνονται οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους, ώστε κάποια στιγμή να εισέλθουν κι αυτές στην «αρένα των μεγάλων», χωρίς να συναντήσουν θεσμικά και γραφειοκρατικά εμπόδια στη μετάβασή τους αυτή.

Είναι σκόπιμο, αυτήν την χρονική στιγμή, να μην καταφύγουμε σε στείρα υιοθέτηση αποσπασματικών μέτρων και πολιτικών ενδεικνυόμενων από την διεθνή εμπειρία. Η Ελλάδα έχει τις δικές της ανάγκες και προτεραιότητες, τις οποίες μπορεί και πρέπει να προσαρμόζει στις εκάστοτε συνθήκες. Η κριτική σ' αυτήν την περίπτωση ίσως να μην επικεντρωθεί μόνο στην αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των ΔΛΠ, αλλά κυρίως στην προσαρμοστικότητα που θα επιδείξει το ελληνικό οικονομικό περιβάλλον στην ομαλή και δημιουργική ένταξή τους στα ελληνικά δεδομένα.

- **Αλλαγή νοοτροπίας**

Πρόκειται για αλλαγή νοοτροπίας σε όλο το εταιρικό περιβάλλον γι' αυτό και οι μικρές – μικρομεσαίες εταιρείες θα πρέπει να είναι προετοιμασμένες και θεσμικά κατοχυρωμένες ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις.

Η Ελλάδα, χώρα όπου από τη μια η παρουσία του Νόμου στη ρύθμιση και στον προσδιορισμό των εμπορικών συναλλαγών κι από την άλλη οι κρατικές φορολογικές τακτικές και πρακτικές παίζουν καθοριστικό ρόλο, καλείται να εφαρμόσει λογιστικές/χρηματοοικονομικές μεθόδους στην απεικόνιση των συναλλαγών που πραγματοποιούν οι εταιρείες της. Η χώρα μας μπορεί να καυχιέται –μέχρι σήμερα (;)- ότι σε εταιρικό επίπεδο αναπτύσσει συμβουλευτικά δίκτυα νομικής αλλά και οικονομικής πληροφόρησης. Από το μικρό, το μικρομεσαίο έως και το μεγάλο επιχειρηματία, έχουμε στην Ελλάδα επαρκή συμβουλευτικά δίκτυα (νομικοί σύμβουλοι, λογιστές, πολλές φορές συγγενείς των επιχειρηματιών) που προσφέρουν επαγγελματική καθοδήγηση σε θέματα **εταιρικής διακυβέρνησης και χρηματοοικονομικής εταιρικής διευθέτησης**.

Με την εισαγωγή των ΔΛΠ στο ελληνικό εταιρικό και γενικότερα εμπορικό περιβάλλον, θα υπάρξει μια μετατόπιση από «Οικονομικές Καταστάσεις **συναλλακτικά** ακριβείς και **νομικά** κατοχυρωμένες σε Οικονομικές Καταστάσεις **χρηματοοικονομικά** ακριβείς και **εκτιμητικά** προσδιορισμένες». Οι συγκεκριμένες τακτικές και πρακτικές θα επηρεάσουν την καθημερινή εταιρική πραγματικότητα. Ο νομικός κόσμος, που έως τώρα είχε παράδοση «πρωταγωνιστή» στη διαχείριση και γενικά εμπλοκή του με τα εταιρικά και κυρίως φορολογικά θέματα των επιχειρήσεων θα χρειαστεί να επαναπροσδιορίσει τη θέση του και να εμπλουτίσει τις οικονομικές και λογιστικές γνώσεις του, βασισμένες πλέον στο νέο, πέρα των εθνικών ορίων, πλαίσιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Τέλος, και χωρίς να θέλω να επεκταθώ περισσότερο στα επιμέρους θέματα που θα ανακύψουν με την εφαρμογή των ΔΛΠ, απλά επαναδιατυπώνω μια ήδη εξεφρασμένη διαπίστωση: Τα ΔΛΠ πρόκειται να αλλάξουν συνολικά την οικονομική ζωή της χώρας. Γίνεται ολοένα και περισσότερο λόγος για ένα «Σύνταγμα για τις Μεγάλες Επιχειρήσεις». Συνακόλουθα, η νέα αυτή οικονομική πραγματικότητα θα επιφέρει αλλαγές και στις μικρές εταιρείες (οποιοδήποτε εταιρικού τύπου [και υπάρχουν αρκετοί στην Ελλάδα]). Θα χρειστεί να εξευρεθεί τρόπος ώστε οι αλλαγές αυτές να ρυθμιστούν με τους καταλληλότερους θεσμικούς μηχανισμούς, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις επιπτώσεις στο κόστος κεφαλαίου που μπορεί να έχουν οι ρυθμιστικοί αυτοί μηχανισμοί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα από στατιστικές τεχνικές και προγράμματα (π.χ. Eurostat) μπορεί να εντοπίσει τα οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες των μικρών της μονάδων καινοτομίας, σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια φιλότιμη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω έκδοσης σχετικών οδηγιών και κανονισμών, θα βοηθούσε να καθιερωθεί κάποιο **θεσμικό πλαίσιο, απλοποιημένο και 'εύχρηστο', για τις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις**. Θα ανακούφιζε την Ελλάδα, αλλά τυχόν και τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ε.Ε., από την εμπλοκή στη διαδικασία επίλυσης των διαφορών μεταξύ Διεθνών και Εθνικών Χρηματοοικονομικών/Λογιστικών Προτύπων. Έτσι για το τελευταίο αυτό πρόβλημα δεν θα χρειαζόταν να καταφύγουμε και πάλι σε περισσότερους νομικούς κανόνες επίλυσής του, σε περισσότερες υπουργικές αποφάσεις, εγκυκλίους και τελικά σε περισσότερη εθνική νομοθεσία.

Σε κάθε περίπτωση οι παραπάνω σκέψεις αποτελούν έναν αρχικό, διερευνητικό προβληματισμό και χρίζουν επανεκτιμήσεων και περαιτέρω πρακτικών προτάσεων.

ΤΕΛΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ